

Strategi 2016-2020

Bedre helse for alle

STRATEGI for FOLKEHELSEINSTITUTTET 2016-2020

Visjon og nasjonale mål

Folkehelseinstituttets visjon er:

Bedre helse for alle

Flere stortingsmeldinger og nasjonale strategier utdypet hva som ligger i denne visjonen:

- Norge skal være blant de tre landene i verden som har høyest levealder
- Befolkningen skal oppleve flere leveår med god helse og trivsel
- Vi skal skape et samfunn som fremmer helse i hele befolkningen og reduserer sosiale helseforskjeller
- Norge skal bidra til bedre helse globalt

For å oppnå målene, må vi ha

- et bredt kunnskapsbasert folkehelsearbeid
- likeverdig tilgang til en innovativ og kunnskapsbasert helse- og omsorgstjeneste som er trygg, effektiv og av høy kvalitet

Utfordringer

Folkehelseinstituttet skal få det beste ut av den nye virksomhetsstrukturen som ble innført for den sentrale helseforvaltningen fra 1. januar 2016 og vår utvidede rolle som kunnskapsprodusent for helsesystemet. Instituttet skal drives effektivt og godt og må takle omstillinger, budsjettkutt og krav om nedbemanning som er varslet for strategiperioden. Dette vil kreve videreutvikling av organisasjonen, ledere og medarbeidere.

Samfunnsoppdrag

Folkehelseinstituttets samfunnsoppdrag er å produsere, oppsummere og kommunisere kunnskap for å bidra til godt folkehelsearbeid og gode helse- og omsorgstjenester. På denne måten bidrar Folkehelseinstituttet til bedre helse i Norge og globalt.

Folkehelseinstituttets rolle

Folkehelseinstituttet har en rolle som kunnskapsprodusent i helsesystemet.

Instituttet ligger direkte under Helse- og omsorgsdepartementet og er sidestilt blant annet med Helsedirektoratet. Fra 2016 ble det innført ny virksomhetsstruktur under Helse- og omsorgsdepartementet. Endringen viderefører og tydeliggjør arbeidsdelingen mellom myndighetsutøvelse, kunnskapsproduksjon og tilsyn som ble innført i 2002. Folkehelseinstituttet skal understøtte Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet med relevant kunnskap.

Innsatsfaktorene som bidrar til helse er:

- Andre sektorers arbeid med relevans for folkehelse
- Helsetjenestens befolkningsrettede folkehelsearbeid
- Individrettet forebyggende og helsefremmende arbeid
- Individrettet diagnostikk, behandling, pleie og omsorg

Helsesystemet omfatter mange aktører som sammen bidrar til befolkningens helse.

Figur 1. Folkehelseinstituttets rolle i helsesystemet

Folkehelseinstituttet skal bidra med forskning, analyser, metodevurderinger og oppsummert kunnskap som:

- understøtter pasientenes helse- og omsorgstjenester og befolkningens folkehelsearbeid
- beskriver helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne
- identifiserer påvirkningsfaktorer, årsaker og konsekvenser av sykdom og tidlig død
- undersøker effekten av tiltak som kan virke helsefremmende eller forebyggende
- medvirker til riktige beslutninger og gode prioriteringer på alle nivåer
- bidrar til kontinuerlig kvalitetsforbedring for å sikre virksomme, trygge og kostnadseffektive helse- og omsorgstjenester
- viser samlede effekter av folkehelsearbeidet og tjenestenes innsatser, samt prognoser til nasjonal helseplanlegging
- danner grunnlag for overvåking av og beredskap overfor helsetrusler nasjonalt og globalt
- beskriver behov, forbruk, kvalitet og konsekvens av helse- og omsorgstjenester
- beskriver og forklarer sosial ulikhet i helse

Kjerneoppgaver

Samfunnsoppdraget deles i følgende kjerneoppgaver:

- Beredskap
- Forskning og helseanalyse
- Vurderinger og råd
- Tjenester og infrastruktur
- Kommunikasjon

Folkehelseinstituttet har ekspertise på en rekke områder for å løse disse kjerneoppgavene.

Figur 2. Folkehelseinstituttets kjerneoppgaver og ekspertise

BEREDSKAP

Formålet med helseberedskapen er å verne om liv og helse og bidra til at befolkningen kan tilbys nødvendig medisinsk behandling, pleie og omsorg i kriser og katastrofer i fredstid og krig. Erfaring fra de siste års store krisehendelser har vist at det nasjonale og det internasjonale beredskapsarbeidet henger tett sammen, og krever omfattende nettverk og faglig samarbeid på tvers av landegrenser.

Folkehelseinstituttet har en sentral rolle i den nasjonale og globale helseberedskapen. Beredskapsarbeidet skjer i tett samarbeid med nasjonale og internasjonale myndigheter og fagmiljø. Samarbeidet med Helsedirektoratet er særlig tett og basert på en klar rolledeling. I definerte kriser er det Helsedirektoratet som leder beredskapsarbeidet, mens Folkehelseinstituttet yter kunnskapsstøtte til direktoratet og andre beslutningstakere.

Instituttet skal understøtte myndigheter og operative enheter med kunnskap om risiko og helsekonsekvenser av hendelser. Vi skal raskt oppdage, varsle og håndtere situasjoner der vi har en beredskapsrolle. Dette omfatter også laboratoriekapasitet og vaksineforsyning i beredskapssituasjoner. Dette er hovedsakelig på områdene smittsomme sykdommer og miljøhendelser som kan gi skade på mennesker.

Instituttets beredskapsrolle bygger på vår samlede fagkompetanse og er hjemlet i smittevernloven, lov om folkehelsearbeid og det internasjonale helsereglementet.

Mål:

- Vi skal være raske til å oppdage, varsle og håndtere hendelser der vi har en beredskapsrolle
- Vi skal raskt produsere, oppsummere og kommunisere kunnskap for beslutninger i beredskapssituasjoner
- Vi skal drive kontinuerlig overvåking for å oppdage utbrudd og opphopning av sykdom
- Vi skal evaluere erfaringer etter større hendelser for kontinuerlig å forbedre vår beredskap

Prioriteringer:

Folkehelseinstituttet skal prioritere å:

- styrke tilgangen til oppdaterte data og varslings- og kommunikasjonssystemer nasjonalt og internasjonalt for å være bedre rustet i kriser
- styrke kapasiteten knyttet til miljøhendelser
- styrke beredskapssamarbeidet innad i helsesektoren og tverrsektorielt
- styrke arbeidet med internasjonal helseberedskap og global helsesikkerhet

FORSKNING OG HELSEANALYSE

For å nå de nasjonale målene for bedre helse, er det behov for løpende oppdatert kunnskap om helsetilstanden i befolkningen og helse-, omsorgs- og velferdstjenestene.

Folkehelseinstituttet bidrar med forskning og helseanalyse for helsesystemet. Kunnskapsproduksjonen har et individ-, gruppe- eller befolkningsperspektiv og skal gi grunnlag for forebygging, helsefremmende arbeid, riktige prioriteringer, kunnskapsbasert praksis og gode helse- og omsorgstjenester.

Vår forskning og helseanalyse omhandler spørsmål om forekomst og fordeling, påvirkningsfaktorer, årsaker, konsekvenser og forløp knyttet til god helse og trivsel, sykdom og død i befolkningen, effekter av tiltak og kvalitet i helsetjenesten. Kunnskapsproduksjonen omfatter blant annet sykdomsbyrdeanalyser, kunnskapsoppsummeringer, systematiske oversikter, metodevurderinger, helseøkonomiske analyser, epidemiologiske og samfunnsvitenskapelige analyse, laboratoriebaseret og eksperimentell forskning, modelleringer og prediksjoner, kvalitetsmålinger, statistikk, og vitenskapelig metodeutvikling.

Datakildene vil kunne være registre, helseundersøkelser, brukererfaringsundersøkelser, samfunnsvitenskapelige data, biobank- og laboratoriebaserede data, samt eksisterende forskningsresultater identifisert gjennom systematiske litteratursøk og oppsummeringer.

Mål:

- Vi skal utføre forskning og helseanalyse av høy kvalitet som er internasjonalt konkurransedyktig og har strategisk betydning for instituttets samfunnsoppdrag og mål
- Vi skal produsere og oppsummere nyttig forskningsbasert kunnskap

Prioriteringer:

Folkehelseinstituttet skal prioritere å:

- styrke forskning og helseanalyse som kunnskapsgrunnlag for lokale, nasjonale og globale folkehelseiltak
- styrke forskning og helseanalyse for og med kommunene
- styrke analyse for helse- og omsorgstjenesten, med vekt på behovsanalyse, effekt av behandling, pasientsikkerhet og brukermedvirkning
- utvikle arbeidet med helhetlige analyser av helsesystemet
- styrke forskning og helseanalyse knyttet til psykiske lidelser, rus og ikke-smittsomme sykdommer
- styrke sykdomsbyrdeanalyser og forskning for evaluering av helsefremmende og sykdomsforebyggende tiltak
- styrke forskning og helseanalyse på sosiale og samfunnsmessige årsaksforhold som gir seg utslag i helseforskjeller i befolkningen
- styrke forskning og helseanalyse knyttet til vaksinasjons- og screeningsprogrammer
- styrke teknologisk og analytisk kapasitet for overvåking av skadelig miljøeksponering, smittsomme sykdommer og antimikrobiell resistens
- forbedre kapasiteten og kompetansen til å utføre kunnskapsoppsummeringer, spesielt på folkehelse- og velferdsområdene
- styrke forskning og helseanalyse innen migrasjonshelse
- i større grad utnytte den nasjonale infrastrukturen i form av helseregistre, helseundersøkelser og biobanker til forskning og helseanalyse

VURDERINGER OG RÅD

Folkehelseinstituttet gir kunnskapsbaserte faglige råd om smittevern og miljørettet helsevern for å støtte lokale og nasjonale myndigheter, helse- og omsorgstjenesten og andre aktørers arbeid og beslutningsprosesser. Instituttet utgir blant annet faglige veiledere som Smittevernhåndboka, Vaksinehåndboka og Emnebibliotek for forgiftninger. Rådene omfatter vurdering av risiko og potensiell effekt av aktuelle tiltak. På folkehelseområdet generelt gir vi råd om risikofaktorer og sykdom og om effekt av tiltak som kan virke helsefremmende eller forebyggende. På flere av disse områdene gir instituttet også råd innen global helse.

Vi utarbeider fare- og risikovurderinger knyttet til helseeffekter av smittestoffer og fysiske og kjemiske faktorer i miljøet. Disse vurderingene oppsummerer kunnskapsstatus på området og vurderer det totale fare- og risikobildet.

Våre vurderinger og råd skal utarbeides gjennom åpne prosesser og kommuniseres raskt og effektivt.

Folkehelseinstituttet leverer metodevurderinger til helsemyndigheter og helse- og omsorgstjenesten som kunnskapsgrunnlag for å vurdere effekt og sikkerhet ved nye eller etablerte metoder. Ofte er helseøkonomiske konsekvenser del av metodevurderingene. Vi bidrar også med helsekonsekvensvurderinger av tiltak planlagt gjennomført av andre sektorer.

Mål:

- Vi skal gi bistand, råd, veiledning og informasjon til kommunale, fylkeskommunale og statlige myndigheter, helsepersonell og befolkningen innenfor instituttets samfunnsoppdrag i samsvar med Smittevernloven og Folkehelseovens bestemmelser
- Vi skal gi kunnskapsgrunnlag til helsemyndigheter og helse- og omsorgstjenesten om effekt og sikkerhet, samt helseøkonomiske og andre konsekvenser knyttet til nye eller etablerte metoder
- Vi skal ha standardiserte og transparente prosedyrer for risikovurderinger og råd

Prioriteringer:

Folkehelseinstituttet skal prioritere å:

- utarbeide vurderinger og råd på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet, HelseDirektoratet og andre offentlige myndigheter
- utarbeide vurderinger og råd om viktige spørsmål innenfor instituttets faglige ansvarsområder basert på identifiserte behov
- Styrke arbeidet med å gi faglige råd til kommunene innen miljørettet helsevern
- Etablere et nytt system for vurdering av vaksiner

TJENESTER OG INFRASTRUKTUR

Offentlige tjenester skal oppleves sammenhengende og helhetlige og være utformet i samarbeid med brukerne. Samfunnet skal kunne utnytte mulighetene som digitaliseringen gir og digitale tjenester skal være lette å forstå og lette å bruke for alle.

Folkehelseinstituttet leverer en rekke tjenester, blant annet: Vaksineinnkjøp og vaksinedistribusjon, Giftinformasjonen, kjemiske og biologiske laboratorieanalyser, utlevering av data fra nasjonale helseregistre og helseundersøkelser, bibliotek for helseforvaltningen, Rusfagsbiblioteket, biobanktjenester og datainnsamling, samt nettbaserte tjenester som Helsebiblioteket og «Mine vaksiner».

Nasjonale helseregistre, helseundersøkelser, data fra helsetjenesten, biobanker, laboratorievirksomhet og digitalisering er sentrale komponenter i den nasjonale infrastrukturen for kunnskap. Folkehelseinstituttet skal delta i nasjonale prosesser som e-helse og HO21 for å bidra til et bedre kunnskapssystem for helse. Det er også viktig med tilgang til data fra andre sektorer. Infrastrukturen gir et godt datagrunnlag for kunnskapsbaserte forebyggende tiltak og helse- og omsorgstjenester, og for innovasjon og verdiskaping.

Folkehelseinstituttet drifter og utvikler en moderne infrastruktur for kunnskap. Biobanker, helsedata og digitalisering er grunnlaget for denne infrastrukturen. Personvern og informasjonssikkerhet skal være en integrert del av forvaltningen av helsedata og utviklingen og driften av instituttets IKT-løsninger. Informasjonssikkerheten skal ivaretas med utgangspunkt i risikovurderinger basert på trussel- og sårbarhetsinformasjon og følges opp gjennom god internkontroll.

Høyt kvalifisert personell er også del av fundamentet som kunnskapsproduksjonen hviler på. Folkehelseinstituttet bidrar derfor i grunn-, videre- og etterutdanning innenfor instituttets fagområder. Instituttet veileder master- og doktorgradskandidater, er godkjent institusjon for legespesialistutdanning, bidrar i undervisning i universitets- og høyskolesektoren og i internasjonalt samarbeid om kompetansebygging. Vi driver også omfattende kunnskapsformidling, inkludert undervisning.

Mål:

- Vi skal utvikle og levere tjenester og infrastruktur som møter brukernes behov
- Vi skal levere tjenester og infrastruktur til avtalt tid, med riktig kvalitet og riktig kostnad
- Vi skal drive effektiv innsamling, forvaltning og utlevering av helsedata og biologisk materiale gjennom helseregistre, helseundersøkelser og biobanker, i samarbeid med andre nasjonale aktører
- Vi skal sørge for sikker vaksineforsyning til landets kommuner

Prioriteringer:

Folkehelseinstituttet skal prioritere å:

- profesjonalisere tilgjengeliggjøring av data fra helseregistre, laboratorievirksomheten, helseundersøkelser og biobanker
- modernisere og digitalisere infrastruktur og tjenester i instituttet, som del av nasjonale prosesser
- utnytte det nasjonale fortrinnet som infrastrukturen gir til å fremme innovasjon og verdiskaping
- samle drift og forvaltning av helseregistre og koordinere med nasjonale prosesser

KOMMUNIKASJON

Den statlige kommunikasjonspolitikken forutsetter at offentlige virksomheter har kunnskap om målgruppene og kommuniserer målrettet og effektivt med disse. Det er viktig å bruke et godt og klart språk, samt å utnytte ny teknologi og nye kanaler.

Folkehelseinstituttet skal formidle kunnskap og innsikt i helserelaterte tema og bidra til en kunnskapsbasert offentlig debatt.

Det er viktig for Folkehelseinstituttet å ha høy tillit i befolkningen. Tilliten bygges gjennom åpen kommunikasjon som inviterer til dialog. Brukermedvirkning, samarbeid og partnerskap er forutsetninger for å lykkes med alle deler av samfunnsoppdraget.

Folkehelseinstituttet skal fange opp og respondere på befolkningens og samarbeidspartnerens behov. Vi skal ha en bred kontaktflate og bidra til bedre folkehelse og gode helse- og omsorgstjenester. Dette arbeidet styrkes både gjennom nasjonale og internasjonale nettverk og formaliserte partnerskap.

Mål:

- Vi skal ha høy tillit i befolkningen og hos brukere, oppdragsgivere og samarbeidspartnere. Vi skal være transparente, synlige og tilgjengelige for beslutningstakere, befolkning og helsetjeneste
- Vi blir lyttet til og vår kunnskap brukes av beslutningstakere, befolkning og samarbeidspartnere

Prioriteringer:

Folkehelseinstituttet skal prioritere å:

- være pådriver og aktiv deltaker i en kunnskapsbasert samfunnsdebatt
- bygge partnerskap med relevante aktører nasjonalt og internasjonalt
- videreutvikle fhi.no som instituttets felles hovedkanal for kunnskap, råd og tjenester
- raskt ta i bruk nye teknologiske løsninger og kanaler for kommunikasjon og formidling
- videreutvikle samarbeidet med helsenorge.no
- styrke Helsebiblioteket som kunnskapskilde for helsepersonell

ORGANISASJON, LEDELSE og KOMPETANSE

Rammevilkår og omgivelser endrer seg raskt som følge av politiske og økonomiske forhold, teknologisk utvikling og internasjonalisering. Den sentrale helseforvaltningen skal være effektiv og brukerorientert og sikre at samfunnets ressurser utnyttes på en best mulig måte.

Folkehelseinstituttet har gjennomført store omstillinger de senere årene for å øke kapasitet og kompetanse innen våre fagområder og bli en enda mer effektiv og resultatorientert organisasjon med høy gjennomføringsevne. Vi vil fortsette endrings- og omstillingsarbeidet, profesjonalisere ledelse og styring, utnytte digitalisering og teknologi og legge til rette for at våre medarbeidere får bidra med sin kompetanse gjennom et aktivt medarbeiderskap. Det blir viktig å sikre at våre ressurser utnyttes best mulig, og at vi er gode til å prioritere de oppgavene som gir størst nytte for innbyggerne, helsesystemet og samfunnet generelt.

For å løse sitt samfunnsoppdrag må Folkehelseinstituttet kunne endre seg raskt, ha ekspertise på mange fagområder og utnytte ressursene i hele organisasjonen. Dette krever tydelig og helhetlig strategisk ledelse, ambisiøs rekruttering og en fleksibel organisasjon.

Folkehelseinstituttet har en ambisjon om å være blant verdens fremste kunnskapsmiljø for folkehelse og helse- og omsorgstjenester. Dette krever at vi har høyt kompetente medarbeidere, en organisasjon med en sterk prestasjonskultur, et godt arbeidsmiljø og god ledelse. Det er avgjørende at instituttet kan dekke behovene for kompetanse og ledelse gjennom en fremtidsrettet personal- og rekrutteringspolitikk.

Mål

- Vi skal utvikle dyktige ledere som har evne til å sette mål, motivere og skape entusiasme, sørge for modernisering og faglig utvikling og oppnå resultater
- Vi skal ha ledere som tar ansvar for helheten, legger til rette for optimal ressursutnyttelse, høy kvalitet og nyskaping på tvers av organisatoriske linjer
- Vi skal ha et godt og forsvarlig arbeidsmiljø
- Vi skal fremme medvirkning, medansvar for helheten og godt medarbeiderskap hos våre ansatte

Prioriteringer:

Folkehelseinstituttet skal prioritere å:

- videreutvikle organisasjonen for å møte fremtidige behov i samfunnet
- utvikle og profesjonalisere rekrutteringsarbeidet
- videreutvikle helhetlig virksomhetsstyring
- videreutvikle instituttets bestillerkompetanse, spesielt knyttet til konsernmodell for administrative tjenester i den sentrale helseforvaltningen
- videreutvikle intern faglig samhandling og tilrettelegge for kreativitet og innovasjon
- videreutvikle systematisk HMS-arbeid med bred medvirkning fra alle medarbeidere

Føringer

Sentrale dokumenter i perioden 2016-2020 er:

- Folkehelsemeldingen: God helse – felles ansvar (Stortingsmelding 34, 2012-2013)
- Folkehelsemeldingen: Mestring og muligheter (Stortingsmelding 19, 2014-2015)
- Fremtidens primærhelsetjeneste: Nærhet og helhet (Stortingsmelding 26, 2014-2015)
- Legemiddelmeldingen: Riktig bruk – bedre helse (Stortingsmelding 28, 2014-2015)
- Nasjonal helse- og sykehusplan 2016-2019 (Stortingsmelding 11, 2015-2016)
- Kvalitet og pasientsikkerhet (årlig melding til Stortinget)
- HelseOmsorg 21 – Et kunnskapssystem for bedre folkehelse (2014)
- Regjeringens handlingsplan for oppfølging av HelseOmsorg21-strategien, 2015
- Meld. St. 11 (2011–2012) Global helse i utenriks- og utviklingspolitikken
- United Nations Sustainable Development Goals 2016-2030
- WHO Mental health action plan 2013-2020
- WHO Global Action Plan for the Prevention and Control of NCDs 2013-2020
- Kommunehelsetjenesteloven
- Pasient- og brukerrettighetsloven
- Spesialisthelsetjenesteloven
- Meld. St. 10 (2012-13): God kvalitet – trygge tjenester
- Meld. St. 30 (2015-16): Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk
- Statens kommunikasjonspolitikk (2009)

Prinsipper

Lov om folkehelsearbeid bygger på fem prinsipper:

- helse i alt vi gjør
- medvirkning
- utjevning
- bærekraftig utvikling
- føre-var

Disse prinsippene ligger til grunn for Folkehelseinstituttets arbeid.

Verdier

Folkehelseinstituttet arbeider faglig uavhengig og bygger på verdiene *faglig solid, nyskapende, åpen, respektfull og samarbeidende*.

Personvern og informasjonssikkerhet

Vi skal ha høy bevissthet om personvern, privatlivets fred og selvbestemmelse. Prinsippene for innebygget personvern skal ligge til grunn for valg av løsninger. Dette betyr at det tas hensyn til personvern i alle utviklingsfaser av et system eller en løsning.